

Kitang LUNGSURANON sa *Siaton*

Kamatuoran
Pagbuligay
Lungsod mauswagon

Vol. 5 No. 15

Agusto 16-31, 2015 P6.00

KAHIMTANG SA PANLIGUIRAN

Ang taas nga dawis nga gasubay sa karsada tabok sa taytayan latas sa suba sa Siaton, ug ang usang kilid nga nagsubay sa suba hangtod sa barangay Pilapil mao ang dawis ug pangas nga gitawag “Panliguiran”. Tungason, tuloyuon, ug kabatoan ang Panliguiran, busa sa mga katuigan hangtod karon, wala’y nakaako og tandog sa katahom sa mga kakahoyan sa gidungog nga pinuy-anan sa engkantong Siatanon nga pamilya ni Don Antoy. Apan kini na karon ang nahitabo. Asa taman ang pahak sa dawis? Kon mokusog o madugay motuang ang ulan, unsay mopugong sa pagtumpag niini? Human pagkutkot ug baligya sa graba ug balas, tukoran ba og kabalayan, tindahan, uubp. ang nahipan nga yuta? Hinaot nga subayon ang mga regulasyon sa nasud mahitungod sa pagtukod sa dapit diin magalatas ang tubod gikan sa kusog ulan.

“Nabalhin na lagi sa Mantuyop ang Panliguiran,” sulti sa mga katawhan sa barangay. Apan nawala na ang katahum sa dawis nga gibuhay sa Ginoo. Kini ang taas nga mga tapok sa yuta nga sobra gikan sa giayagan og graba ug balas. Kon pasagdan lang kini, di ba ang ulan sa ngadto-ngadto, magadala ining yutaa sa mga kahumaynan sa palibot? Kon matambakan ang pilapilan, matamnan pa ba kini og humay?

Krisis sa SIWASA

Walay tubig ang gripo sa SIWASA sa miaging semana, ug kanunay usab nga hinay ang agas niini hinungdan sa dakong problema sa mga konsumerdor.

Tungod niini ang Liga ng mga Barangay mipadala og sulat sa Hunyo 22, 2015, ngadto sa opisina ni Mayor Albert Ator ug kopya kang

Gobernador Roel Degamo ug sa Sangguniang Bayan ubos sa ilang pangulo nga si Bise-Mayor Teodorico F. Yap sa pagpahibalo sa panagbingkil karon sa kanhi System Manager Engr.

Teodorico E. Quilnet ug sa Board of Trustees nga gipangulohan ni Mr. Licerio T. Napao. Buot sa Liga ng

padayon sa panid 4

Kon modunggo na gani kining labing dakong bards nga maoy nagahakot sa graba ug balas paingon sa ubang dapit, adlaw ug gabii, wala’y undang gabas-gabas ang mga dekarga gikan sa Panliguiran paingon sa Baybay Mantuyop. May salabutan ba ang Barangay mahitungod sa paggamit sa karsada alang sa komersyo o negosyo? Nganong wala gihimong kondisyon ang pagsemento niini hangtod mahuman sa tumoy? Nganong mag-agwanta hangtod karon ang mga estudyante, lumolupyo, ug kargahan sa isda sa lapok sa tang-ululan, ug abog sa tang-init?

EDITORIAL

Bayani

Ang usa ka tawo matawag nga bayani kun nakahimo kini og butang nga maayo alang sa katawhan o katilingban nga inubanan sa mga sakripisyo apil na ang pagbuhis sa kinabuhi. Hinungdan nga managlahi ang bayani alang sa matag tawo. Kun pananglit ang usa ka tawo niluwas sa usa ka babaye nga hapit na unta malumos, maisip kining tawhana nga bayani sa maong babaye tungod sa pagluwas kaniya.

Aduna usay mga higayun nga mahimong bayani ang usa ka tawo tungod sa iyang sakripisyo nga gihimo alang sa katawhan. Kini ang nahitabo kang Kanhi Senador Benigno “Ninoy” Aquino. Subay sa kasaysayan sa Pilipinas, si Ninoy giila nga bayani tungod sa iyang gihimong pagtaya sa iyang kinabuhi diini mipauli gayud siya sa Pilipinas bisan pa man sa mga hulga aron, matud niya, mabalik ang demokrasya sa Pilipinas. Tuod man gipatay siya sa landingan pa lang sa ayroplano o *tarmac* apan nahimo ang maong hitabo nga mitsa sa mga panghitabo hangtod nga nahibalik gayud ang demokrasya sa nasud.

Sa bahin ni Dr. Jose Rizal iyang gigamit ang iyang kaalam pinaagi sa pagsulat sa mga libro ug ubang basahon aron mahibalo ug mahigmata ang mga Pilipino sa ilang mga gidangatan ilalum sa mga kamot sa mga Katsila. Tungod sa maong katuyuan, gipusil patay siya, apan usa siya ka Bayani alang sa tanang Pilipino.

Niining bag-ong katilingban karon, kinsa man ang atong matawag nga mga bayani? Ang usa ka yanong lungsuranon nga nagtuman sa mga ordinansa ug balaud, nagpuyo nga malinawon ug wala magpasakit sa iyang isig ka tawo, wala manglupig ug wala manikas, mao kana ang matawag nga bayani.

Hinaut nga ang tanan magpursigi unta nga mamahimong bayani subay sa paghimo sa maayong binuhatan matag adlaw aron kini mahimong salamin nga maaninag sa mga kabataan kay sila man unya ang mopadayun sa mga kalambuan nga nasugdan sa pagkakaran.

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Pagpugong ug Pagbangibangi

Gihinumduman nato sa niaging semana si bayaning Ninoy Aquino. Usa lamang siya sa nilibong Pilipino nga gipatay sa military, sugo sa naghari nga Ferdinand ug Imelda Marcos.

Gigun-ob ni Marcos ang gobyernong demokratiko sa Pilipinas ug aron maseguro ang ilahang panag-iya walay duhaduha nga gipamatay sa tinagsa-tagsa o sa grupo ang misupak kanila.

Makalilisang ang kinabuhi ilalom sa mga manlulupig: ubos sa mga Katsila, dayon sa mga Amerikano niadtong 1899, sa mga bangis nga Hapon sa sulod sa 6-7 ka tuig, ug 20 ka tuig sa atong kaugalingon nga manlulupig.

Tingali mahinumduman pa nato ang mga sugilanon sa atong mga apohan sa ilang kaagi sa guerra. Tingali natun-an nato sa kasaysayan sa Pilipinas nga gipanalipdan sa atong mga rebolusyonaryo ang atong kagawasan sa dihang miabot ang mga Amerikano sa 1899. Tungod kay dili nila masayon nga mapildi ang atong pagbatok kanila, ginasunog sa mga Amerikano ang mga kahumaynan nga hapit na makutlo, uban sa pagpatay sa mga kalabaw aron wala na’y makaon ang katawhan ug mosurender na lang. Tingali may kaila o paryente ikaw nga gipriso, gipasakitan, gipatay sa

panahon ni Marcos.

Wala namatay ang binhi sa demokrasya bisan sa kangitngit sa *Martial Law*. Ginabubuan ang iyang tubo sa mga luha, dugo, singot, laway, kusog, ug pag-ampo sa mga tawong naghandom nga makagawas ang Pilipinas sa bilanggoan ni Marcos. Karon, nahibalik na ang gobyernong demokratiko. Ang mga lungsuranon ang magpili kon kinsay modala sa ato nga kabubut-on sa Pamunoan, sa Kongreso, ug sa mga Hukmanan pinaagi sa mga balaod. Kining tulo ka bahin may katungod sa “*checks and balances*” o pagpugong ug pagbangibangi sa usag-usa ka bahin aron wala’y tawo o grupo nga mohari pag-usab. Ang Pamunoan, Kongreso/Sanggunian, ug Hukmanan may katungod sa pagpugong sa mga kalapasan, kakulangan, ug buhat nga dili mao sa usag-usa aron matimbangtimbang ang gahum.

Anaa’y ikaupat nga bahin sa demokrasya nga importante kaayo, mao nga giugbok ug gipanalipdan siya sa batakang balaod. Kini ang gitawag og “*media*”. Kinsa ang *media*? Ang tanan nga nagapahibalo sa katawhan sa mga hitabo sa lungsod ug nasod, naghatag og impormasyon nga husto, ug nagapatin-
padayon sa panid 4

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 927-144-5044 www.KitangSiatanon.com
TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita “Bing” Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat

Grace Arcellana
Eugene Jamandron

Zephanie Repollo
Deevi Coren Yap

Masaligan 9 anyos na

Usa ka yano nga pagsaulog sa ika-9 nga anibersaryo sa Masaligan 79th IB gihimo niadtong Huwebes, Agosto 19 sa Siaton uban ni Major General Rey Leonardo B. Guererro, AFP Commanding Officer sa 3rd Infantry (Spearhead) Division isip pinasidungang dinapit ug mamumulong.

Gitambongan kini sa mga higala, dinapit ug ubang hingtungdan. Ang ilang pagtambong bisan sa kusog nga ulan dala sa bagyong "INeng" nagpadayag sa ilang bug-os nga pagsuporta sa batalyon.

Panahon sa programa gihimo usab ang *Pinning of Ranks* ni Major General Guererro sa unom ka sundalo nga gipatas-an og ranggo, paghatag og Military Merit Medals sa siyam ka sundalo ug ang *Pinning of Personnel Readiness Badges* sa 30 ka dungganong sundalo sa yunit sumala sa pag-ila sa Philippine Army Headquarters. Si MGen Guererro usab mipresentar sa *Plaque of Recognition* ngadto kang Col. Nestor Porlucas (retirado) isip unang Commanding Officer sa batalyon.

Usa ka importanteng bahin sa programa mao ang pagdawat sa 42 ka sibilyan sa ganti nga Gawad sa Masaligan isip pag-ila sa mga NGO, LGU, LCE, LGA, CSO ug ubang hingtungdan nga nagsuporta og hugot sa yunit.

Si Tobias Colina nga nagrepresentar ni Hon. Roel R. Degamo sa Negros Oriental ug si Jermin Pal-ing nga nagrepresentar ni Hon. Zaldy S. Villa sa probinsya sa Siquijor mipadayag sa ilang mga pahalipay ug dakong pasalamat sa yunit tungod sa ilang makanunayong pagpanalipod sa kalinaw sa duha ka katilingban ug sa ilang pagtabang sa ekonomikanhong kalig-on sa duha ka probinsya.

Gipahalipayan ni MGen Guererro ang Masaligan Battalion nga bisan sa iyang kabatan-on nakatabang og dako sa katawhan sa ilang dapit nga gialagaran. Iya usab nga giila ang tagsa-tagsa ug hiniusang paningkamot sa mga sundalo sa Masaligan sa ilang makanunayon nga pag-alagad sa katawhan sa Negros Oriental ug parte sa Negros Occidental ug Siquijor.

Si MGen Rey Leonardo B. Guererro APT, 31D Commander, nangulo sa Pining of Ranks sa mga sundalo nga bag-o lang gipatas-an og ranggo, sa paghatag og Military Merit Medals, ug sa Pining of Badges sa mga dungganong sundalo sa yunit. Si Mgen Guererro gitabangan ni Col Allan F. Martin, Commander, 302nd Bde ug LtC Harold Anthony F Pascua, 79IB Commanding Officer.

Gihimo usab ang misa sa pasalamat, mga paugnat sa kusog, paglusad sa kampanya sa pagpanalipod sa isla sa Apo nga gihinganlag "Apo I Care". Gihatagan usab og mga sertipiko ang mga kaabag sa yunit paghatag og mga sertipiko sa mga kaabag sa yunit gikan sa Oriental

Negros Children's Advocacy Network (ONCAN) sa ilang proyekto nga Bayanihan Para sa Kabataan (BPK) atol sa usa ka panihapon pasalamat. Kining tanan gihimo sa wala pa ang pagsaulog sa Agosto 19. Ang Masaligan natukod niadtong Agosto 16, 2005.

**Ang ALCOHOLICS
ANONYMOUS** motabang
kang bisan kinsa nga gustong
mobiya sa panginom.
Libre. Sekreto.
Ingna imong higala o paryente sa
maayong kabubut-on.

Grace Travel and Services

Travel safely in His grace

Your Airline Ticketing Services in Siaton!

Philippine Airlines

Ceres Terminal, Siaton, Negros Oriental

Cell phone No. +639278800946+639282692381

Email add: gracetravel14@gmail.com

Tubag Lungsuranon

Para kanimo unsa ang kahulugan sa pagsaulog sa Adlaw sa mga Bayani o National Heroes Day?

Kitang tanan nagaselebrar sa ginaingon nga “National Heroes’ Day” tungod kay kita nagapakita sa atong pasalamat sa mga tawong nibuwis sa ilahang kinabuhi para lang makasinati kita sa atong matawhay nga kahimtang karon. Dako sila’g natabang kanato mao nang kita nagapamalandong nila pinaagi sa pagsaulog sa adlaw sa mga bayani. -**Cristina Marie B. Ragay**, BSED-1 English, NORSU-SC

Ang pagsaulog sa National Heroes Day usa ka mahinungdanong adlaw para natong mga Pilipino kay pinaagi niini atong mapasinati ang pagkakusgan ug pagkagamhanan sa atoang mga isog ug mahigugmaong mga *heroes*. Angay pod nga hinumdumon kining adlaw kay kondili man sa binuhatan sa atong mga *heroes* walay mahitabong kagawasan ug kaluwasan gikan sa mahugot nga kupot sa mga mananakop. -**Cherry Ann Camposano**, BSED-I English, NORSU-SC

Para nako importante ang pagsaulog sa National Heroes Day kay pinaagi niini atong mahunahunaan ang pag-*sacrifice* sa mga bayani sa ilang kinabuhi aron lang maluwas ang atong nasud. Pinaagi usab niini, maka-*realize* ang ubang tawo sa ilang mga sayop nga gipanghimo dinhi sa atong nasod. -**Junmark Balasabas**, BSED-I English, NORSU-SC

Bukhad... gikan sa panid 2

aw sa mga pamaagi ug mga hilisgotan kabahin sa katawhan. Ang *media* mao ang TV, mga balasahon, radyo, ug ang *internet* karon. Pananglit, dinhi sa Siaton, bag-o pa nga nigawas sa TV Channel 6 ang balita nga may mga kamatuoran tingali nga dili legal ang pagquarry sa

Panliguiran. Dayon, nakita sa *Youtube* ang nigawas sa TV ug ang Ang *Kitang Lungsuranon*, isip mantalaan sa lungsod, nagreport kon unsay nigawas sa TV.

Ang *media* kinahanglan nga matinud-anon sa pagsaysay (ug kon masayop kay usahay dili malikayan

Pulis Balita

41 anyos gitigbas patay

Gipusil og ikaupat si Eduardo Palispis, 41 anyos, taga-Casalaan, ni Provincio Edoria ug Orencio Kinalamay, sumala sa unang pakisusi sa pulis. Ang misumbong sa Siaton Pulis mao sila si Rita Kilkig, 24 anyos, ug Maricel Viola, 33 anyos, puros taga-Casalaan, Siaton niadtong Agosto 21 sa alas 8:30 sa gabii. Dihang naghakyad na ang biktima gitigbas pa kini sa lainlaing parte sa lawas hinungdan sa iyang kalit nga kamatayon.

Sakyanan ug motorsiklo nagbunggoanay

Midasmag ang drayber sa motorsiklo nga si Antonio Asonio sa atubangan sa *multicab* ni Helbert Ege samtang mi-overtake siya sa Ceres. Si Asonio, 31 anyos, usa ka *seaman* nga taga-Brgy. Canaway, milapaw sa badlis sa dalan. Natumba ug milasik siya paingon sa kanal. Gidala siya sa Siaton Hospital ug dayon gipatambalan sa Dumaguete. Si Ege, 38 anyos, taga-Salag ug usa ka konsehal. Ang *multicab* ug motorsiklo anaa sa Siaton pulis karon.

kini, mohatag og takdo nga impormasyon). Oo, anaa’y mga bosero sa radyo nga ginaweldohan sa usa ka partido o kandidato. Anaa usab mga manunulat nga tagling-on sama sa “Bukhad” diin komentaryo, o personal nga hunahuna ang ginapaambit. Tungod kay dili mabuhi ang demokrasya kon dili impormado ang katawhan, diniyos ang *KL* nga nagpadayon sa iyang katungod. Usbon nako: wala’y gidapigan nga partido o kandidato ang *KL*. Dili modaot og tawo ang *KL*. Kon anaay dautan nga mga hitabo o aksyon nga dili matul-id pagbutyag gumikan sa paghiling sa Pamunoan, Sanggunian, ug Hukmanan, magapahibalo lamang kami.

Pangutana: Niingon si Ninoy nga nahibalo siya sa peligro sa iyang kinabuhi sa pagbalik niya sa yutang natawhan. Apan kanunay ang iyang laraw kay “Takus nga pakamatyan ang Pilipino.” Unsaon nimo ang imong pagkatawo aron mahimo kang takus sa kamatayon ni Ninoy?

Krisis... gikan sa panid 1

Barangay nga ang lokal nga kagamhanan sa lungsod ug opisina sa Gobernador mohimo og lakang sa mga panghitabo nga nakapabalik sa demokrasya sa Pilipinas. Miabot na ang problema sa opisina sa NLRC o National Labor Relations Commission sa Dumaguete City ug duha na ka *hearing* ang nahitabo. Apan wala gihapon magkauyon ang tagsa-tagsa ka kampo.

Ang sulat sa Liga nahimo pinaagi sa Presiding Officer VP-Apolinario P. Quisay, Jr ug gisuportaran sa 9 ka mga Barangay Kapitan nga sila si Joseph Solis, Brgy.1; Adriano Macatiquib, Brgy.2; Mercy Narvas, Brgy.3; Norberto Ragay, Brgy.4; Moises Ebrole, Sumaliring; Samuel Quinicot, San Jose; Godofredo Badon, Malabuhan; Dionesio Radoc, Canaway; ug Reynaldo Darias, Mantiquil.

TIMEBOX

PHOTO COPIER & ID CENTER

SERVICES:

Rush ID
Xerox
Lamination
Scanning
Photo Framing
Book Binding
ID Making
Stickers (Indoor/Outdoor)

CD Burning
Encoding
Lay-Outing
Photo Editing
Computer Repair
Tarpauline
Photo Printing & Text Printing
Signage

DONNA DIAZ FRANCISCO
Manager/Owner